

194/68

7. 1909

pod.
md.
Pri.
Alleg.

Prava Pučka Sloboda

PREDPLATNA CIENA NA GOD. K 2
- NA PO GOD. 1. - POJEDINI BROJ 2 p.
PREDPLATA SE ŠALJE UREDNIŠTVU

izlazi svakog četvrtka

IZDAVATELJ, VLASTNIK I ODGO-
VORNI UREDNIK: VLAD. KULIĆ
- UVRSTBE PO CIENIKU III POGODBI

God. II.

ŠIBENIK, 7. siečnja 1909. god.

Broj 37.

Nova godina, nova sreća.

Ovim brojem naš list ulazi u drugu godinu svoga života.

Kako smo naveli u prošlom broju, mi smo ovaj list pokrenuli jedino da služimo narodu i da vidamo njegove rane, kojih je na žalost mnogo.

Prva i najveća jest naša pustla pocijepanost. Mjesto da se svi uhvatimo u čvrsto kolo i za jedan štap, mi držimo svaki po jednu tanku šibicu, koju neprijateljska ruka lako lomi i niše, kud je njojzi drago. Je li ovo i može li biti po narod koristno? Ne! Domovina nam je pocijepana i razkomadana. S njom vlada i u njojzi gospodari svak, samo ne ovaj tko ima pravo. Jezik naš mili, mjesto da nam bude na prvom mjestu kod svih vlasti i u svim uredima, on nam je potisnut u kut, kô da u Bosni Hercegovinini, Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji, Istri itd. ne žive Hrvat, kô da Hrvat nema svoga jezika i svoju slavnu prošlost.

Nu, kô da ni ovo nije dosta.

Silnici i bezdušnici nas pocipeše, da nas lakše mogu gnjaviti i ugnjetavati. Mjesto, da nam pušte slobodne ruke radu na gospodarskom polju, mjesto da nam dozvole, da brat bratu u biedi pomogne, oni stvorise neke zakone po kojima udaraju tako teške namete, da Hrvat iz Dalmacije, ne može ništa poslati bratu svome u Bosnu, Hercegovinu, Hrvatsku, Slavoniji i obratno, ako ne plati prije Niemcu i Magjaru težki harač. Naprotiv, oni svoje proizvode nama nameću, a da nismo gospodari ne samo udariti porez, dali ni misliti nato.

Da nas umire, znadu nam dobaciti po koju mrvicu, ali i ta više koristi njima nego narodu našem.

Pak bi li bilo bolje i da nas nije nego da i dalje živimo ovako, kao kakovo roblje?

Treba da se prene i osvjestimo. Na istoku sviće zora, koja bi mogla biti zora bolje budućnosti za cijeli hrvatski narod. Bosna i Hercegovina, srčika naroda hrvatskoga, koja je stenjala pod turskim jarmom, pripojena je pod žezlo našega zakonitoga kralja. Magjar bi ju hotio sebi, a Niemac k sebi privući, kao da je to njihova djedovina, a ne kraljevka naših hrvatskih kraljeva. Da ovoj pohlepi odolimo, hoće nam se snage, a

tu snagu ćemo dobiti tek onda, ako prihvatimo svaki šibicu, što nam je u ruci, te sve privežemo u jedan snop, da tako dobijemo ne slomljivu kandidiju, oko koje će popadati svi zahtjevi magjara i njemaca.

Sviestni, da će svanuti dan naše narodne slobode i narodnog jedinstva. samo onda, ako budemo znali složno odhrvati se svim navalama naših mnogobrojnih neprijatelja, želimo, da nama nova godina bude nova sreća po sveukupni hrvatski narod!

Šta je nova po svietu.

Bosna. Dobit će svoju autonomiju t. j. ne će biti spojena s Hrvatskom, majkom svojom. To su i tražili Srbi i Crnogorci, a pruža im pomoćnicu ruku u tomu i naša bratska Rusija. Kad srbska ne može da bude, oni svi vole, da bude podređena i Niemcu i Madjaru, pa bilo i vragu, ali da samo hrvatska ne bude. Bosna bi dakle po njihovom nastojanju morala postati treći dio ove dvodržave. Varaju li se na putu djelovanja svoga ili ih sljepoća prati? Mi kažemo, da ih prati i sljepoća i mržnja, a takvo djelovanje iz sve duše svoje osudjujemo. Bilo bi bratski i stavenski s njihove strane nastojati, da se Hrvatska ujedini, sjegurno bi i Srbstvu i slavenstvu to koristilo! Al da! I slavna velika Rusija, ko i malena Srbija i Crnagora, vole da Bosna bude imati dva gospodara, dva silna tudjinca, da po njoj pašuju i stvaraju zemljište svojim magjarskim i teutovskim ciljevima, nego da se združi sa svojim milim bratom Hrvatom, a da braća u slozi i sporazumu nastoje oko usrećenja svoje do sada od toliko vjekova nesretne Hrvatske zajedničke domovine.

Austrija. Parlamenat je zatvoren. Božićevati svak želi kod svojih, pak i pučki poslanici odoše svaki k svome domu. Položaj se nešto razbistrilo. Srbi i Crnogorci galamili, a i još galame jedino, da što dobiju. I dobit će, jer Rusija to hoće, a s njom u iste gusle gude i ostale velevlasti. Turska će se — a i još tkogod — morati pokloniti zahtjevima ciele Evrope. Al ni Magjari ne stoje prekrštenih ruku. Hoće da izrabe u svoju korist kritični položaj u kojem se sada nalazi ova monarhija. Traže svoju posebnu vojsku. Hoće li uspjeti? Hoće, jer oni znadu i zapoviedati svakomu. Po vojsku. po monarhiju, to bi bilo razsulo, a po Hrvatsku ništa gore. Do sada je Hrvate gonila zajednička vojska, tada bi samo madjarska. Sinovi umiru, obitelji propadaju, a narodi prokušaju svaku i najgoru nepravdu i najveću nevolju. Koga bude svrbiti, česat će se, a Hrvatska će ipak — kada tada — uzkrnuti. I isti Niemci iz svih sila nastoje

da se u vojničkom pitanju Madjarima pokazu zubi. I u gospodskoj kući, jedan od starijih njezinih članova, zaklinje kralja, da ne bi za Boga popustio Madjarima, neka vojska barem bude jedna, jednim duhom zadojena i on njezin vrhovni i jedini gospodar.

Hrvatska. U saborskoj zastupničkoj koaliciji imade i ljudih, koji su zadahnuti duhom „Pokreta“. Ovaj list ne samo da je protukršćanski, nego je i bezbožan. Ljudi, koji o njemu pišu, ne vjeruju u ništa, nego samo u svoj drob. Prava braća naših socijalista, naprednjaka i demokrata. Pošto neprestano, a zlobno i lažno pišu proti crkvi, vjeri, svećenstvu i pravašima, a buduć u koaliciji imade najviše pravaša, a i nekoliko svećenika, svima je ta njihova pogubna pisarija dodijala, pak bili nakanili izključiti i odalečiti od sebe takove ljude. Tu skoro se sastali, da o tome odluče. Nego nastojanjem nekih rodoljuba nastalo je izmirenje, a „Pokretaši“ obećali da odsele ne će tako pisati. Hoće li držati rieč? Mi ne vjerujemo. Bezbožac i kad poštetu rieč daje i tada laže, a tako se vlada samo da vara, nek samo dostigne svoju opaku svrhu. I tako koalicija ostade na okupu. Barunu, madjarskome čaušu u Zagrebu to je puno žao, mi bismo se po tome imali više biti, ali još nit možemo, nit hoćemo. U koaliciji imade, po našem sudu, hrdjavih elemenata, koji ne bi ništa žrtvovali, a ni učinili za Hrvatsku. A pravaši, kao u obće svi Hrvati, zadojeni previše slavenskom ljubavi, a samo da ne dirnu u bratske osjećaje nekih svojih drugova, i zatajavaju svoja čuvstva, pa niti nastoje, nit mogu nastojati, kako morali i mogli na korist hrvatske svoje domovine. Moguće je, da se mi u svemu ovome varamo, i drago bi nam bilo, kad bi se to potvrdilo, a nedaleka budućnost će suditi ljude, koji narod hrvatski vode, pak i o ovim našim riečima.

Italija. Kao i mnogi drugi i Italija vidi, da se Austrija nalazi u ružnu škripcu te ovu zgodu upotrebljuje, da ju barem ponizi. Nahuckala talijanaške učenike, koji su na sveučilištu u Beču, neka smutnju zametnu te traže italijansko sveučilište u Trstu. Austrija im ga je nudila u Tirolu, tu i imadu pravo na nj, bio bi im od koristi proti njemačkoj bujici, koja ih poplavljuje, služilo bi im kao tvrdjava proti raznarodjivanju; ali oni ne će nego samo Trst. Misle da će tim osvojiti Istru, a ljuto se varaju. U starije doba medjaš izmedju nas i Italijanaca bila je rieka Raša, danas smo mi na vratima primorskih gradova, do malo eto nas sve do mora. Ta promjena mora nastati, a očevidna je. Italijanci je vide, pa je misle suniti zidom od kartuna, jednim sveučilištem! Mudri ljudi, ali kratkovidni i ne pošteni.

Hrvatu i Slovencu hoće da smetaju, a bez svoje koristi, dapače i na istu svoju štetu, jer otimljući tudje t. j. naše zemljište gube svoje.

Ovih dana narod italijanski snašla velika nesreća. Potres uništio nekoliko celih gradova i mnoštvo sela. Messina, grad od 180 hiljada duša, veliko trgovačko mjesto, sve je uništeno. Usled potresa i more nahrupilo, pa sve raznielo. Nije ostalo nego desetak hiljada živih, ostale puste hiljade zemlja proždrla, more ponielo i ruševine zakopale. Ljudi, koji su sve te teške nevolje svojim očima vidjeli, kažu, da onakove žalosti, onakove nesreće nije još svijet upamtio. Poginulo je preko dvjesto hiljada ljudi. Oni jadnici, koji su ostali živi, plaču i nariču, tražeći svoje mile i drage. Gladan je naš narod, ni prosenice nema, pa nevoljnicima, braći svojoj pomoći ne može; ali i može i mora i hoće vapiti i prositi, da dobri Bog utješi onaj jadni puk, a mrtvim da vječni pokoj podieli. Sa svih strana stiže im pomoć. I sveti otac Pio X. poslao je odmah jedan milijun kruna.

Zastupnik Dr. Drinković medju svojim biračima.

Na 27. pr. mjeseca zastupnik Dr. Mate Drinković sazvaio je sastanke svojih birača u Murteru i Betini.

Odazio je bio silan, a doček veoma srdačan. U pratnji zastupnika bio je i naš urednik kao tajnik stranke prava. Najprije se je držao sastanak u Murteru i to tačno na 10 sati. Sudjelovao je istomu možemo reći, celi Murter. Predsjedao je glavar Tome Juraga, a zamjenikom bio mu je Špiro Markov. Zapisnik su vodili Andrija Mudronja i Pavao Roca.

Zastupnik Dr. Drinković iza kako se je zahvalio na počasti, koju su mu izkazali i dali, te koja je skopčana sa velikom odgovornošću i prema izbornicima i prema narodu, obširno tumači obće stanje našeg naroda i domovinu, te razlaže stanovište svoje i rad koji, će morat pravaški zastupnici poduzeti u saboru. Zastupnici imat će dovoljne snage, da izvojsite tražbine svoga naroda, samo ako ovaj bude s njima složan i bude li ih u dobru potpomagati. Za to da je dužnost svih pravaških birača pratiti rad zastupnika i paziti da isti bude na korist ciele domovine. Na ovaj način stvara se nepobjediva vojska proti svim tudjima. Govornik se je osvrnuo i na djelovanje drugih stranaka. (Ovaj govor bio je primljen velikim odobravanjem i klicanjem: Živio!)

Govori uzvanika.

Poslie zastupnika govorili su: P. Pleslić-Orlić; Špiro Markov; Tome Juraga; Joso Šikić; Mate Skračić; Jakov Jelin; Joso Juraga. Svi ovi govorili su liepi, vatreni promišljeni, upravo krasni zagovarajuć svaki pojedine potrebe svoga sela, kao Pleslić i Markov pristaništa i luke; Skračić ribolova; Juraga Tome poreznih nepravda; Jelin obnovljenja vinograda i uredjenje uljarstva; Joso Juraga školâ.

Njihovi govori bili su popraćeni odobravanjem.

Naš nrednik govorio je o ujedinjenju hrvatskih zemalja; o sveučilištu, a zatim

obrazložio je i predložio zaglavke uz opće odobrenje.

Roca Pavao o potrebi uvedenja obćeg i jednakog prava glasa.

And. Mudronja predlaže brzozjavni pozdrav predsjedniku stranke zastupniku Prodanu.

Svi zaključci su jednoglasno primljeni a zatim je zastupnik držao oprostnu rieč.

Poslie podne zastupnik lje praćen od čitavog pučanstva krenuo u Betinu. Na medji Betinjani su svetčano dočekali svog zastupnika.

U Betini.

I na ovom sastanku bilo je naroda mnoštvo, a predsjedao je glavar Frane Jelin, zamjenik mu Šime Žurić; zapisničari su bili Mate Jadrešin i P. Roca.

Govor zastupnika Dr. Drinkovića.

Zastupnik Dr. Drinković, uz burno odobravanje i klicanje, predočuje nesnosno i kritično stanje hrvatskog naroda, nad jednim dielom vlada Niemac, a nad drugim Magjar, dok nad trećim gospoduje Talijan. Tužna i teška su vremena; ozbiljni časovi nastaju. Bude li u narodu sviesti, samopriegora, odvažnosti i rodoljublja, Hrvati mogu se nadati svom ujedinjenju, mogu izvojsiti svoju slobodu. Bodri izbornike na uztrajnost i u odluljem razlaganju izlaže dužnosti svoje i svojih izbornika.

Govori uzvanika.

Frane Jelin, Mate Sladić, R. Filippi, Pave Bokan i još drugi tuže se na vladine nepravde, te iztiču medju ostalim potrebu uredjenje luke; popravka crkve; gradnje škole; uredjenje granica šume „Crnagora“ sa Banjevcima; brođarenje na vranjskom jezeru, te napokom biranje. Još su govorili naš urednik i P. Roca. Svi ovi govori bili su pomljivo slušani i odobravanjem primljeni.

Ovaj sastanak trajao je dva sata oduševljeni klicanjem svom zastupniku, predsjedniku stranke Prodanu, poslaniku Dr. Dulibiću Dr. Krstelju i stranci prava.

U župnički stan dolaze vidjenije i uplivnije osobe mjesta, da se svojim zastupnikom podrobnije razgovore o mjestnim potrebštinam.

Poprimljeni zaključci

u Murteru i u Betini jesu:

1. da se Bosna i Hercegovina sjedine sa ostalim hrvatskim zemljam u jedno samostalno državno tielo;
2. da se ukine bezpravni režim u Banovini;
3. da se uvede uporaba hrvatskog jezika u svim granam javnog života;
4. da se priznade podpunu recipracitet nauka i izpita na hrvatskom sveučilištu u Zagrebu;
5. da se uvede obće jednako i tajno pravo glasa u političkim i administrativnim izborima;
6. prosvjeduje se proti zahtjeva ustanovljenja taljanskog sveučilišta u Trstu.

Viećanje o vinskoj trgovini.

Kako smo rekli u zadnjem broju, na 19. prošloga mjeseca, na namjestništvu u Zadru, držao se je sastanak, na kom se je razpravljalo o zakrkloj prodaji naših vina.

Ovome sastanku predsjedao je glavom sam namjestnik, e bio je i predsjednik sabora Dr. Ivčević, predsjednik pok. polj. vieća knez Borelli, zastupnici trgovačke obrtničke komore zadarske, splitske i dubrovačke, nekoliko jačih trgovaca u i liepi broj vladinih ljudi i stručnjaka vinu. Žao nam je, što ni Šibenik, ni njegova okolica nije bila tu zastupana. Ne znamo je li bio tko pozvan. Mu svakako ako je, a nije pošao zlo je uradio, a tako isto zlo su uradili oni, koji su odredjivali učestnike ovom sastanku, ako nikoga niesu pozvali.

Šibenik i okolica pretežno je vinogradarska. te kao što ciela zemlja pati sa zakrkle trgovine vina, pati i ova okolica, a i u njoj ima ljudi, koji bi znali bili reći dvie rieči, jer i njih boli.

Želimo, da se drugi put ovo ne dogodi, bilo s jedne bilo s druge strane.

Da naši čitaoci budu znali, što se je na tom sastanku zaključilo, donosimo po „Smotri“ poprimljene zaglavke. Evo ih.

I. Preporuča se c. kr. vladi, da nastoji što više olakotiti izvoz dalmatinskoga vina u Monarhiju i izvan nje, a to s osobitim obzirom na vinarske zadruge:

a) nagradama za vino izvezeno izvan Cislitave;

b) pripomagajući novčano ustanovljenje prodavaonica u većim tržištima Monarhije;

c) sniženje prevoznih tarifa na željeznicama i parnim brodima, u prijevozu izmedju malih i srednjih luka u pokrajini, te uredjenjem prekinutog prometa kako je bilo prije ustanovljenja društva „Dalmatia“;

d) ograničenjem potrošarine na vina, izvezena izvan pokrajine;

e) preporučujući upravi vojske i morarice, da se služi dalmatinskim vinom, u razmjeru proizvodnje vina u Dalmaciji prema onoj u drugim pokrajinama, i preporučujući upravi austrijskog Lloyd, da i na ostalim vanjskim svojim prugama, troši dalmatinsko vino;

f) dopuštajući pokrajini povišenje prireza na pivo;

g) udjeljujući državne pripomoći samo uz stanoviti gospodarski rad, pod uputom stručnih organa;

h) Preporučuje se c. kr. Vladi, da bi za dalmatinska vina uvela isti postupak kao što je običajan u Ugarskoj, te naredila pokušajnoj stanici u Beču i drugdje, da naša vina usled većeg sadržaja kiseline, ne budu kao što se je do sada činilo, sa do 1.5 ‰, octene kiseline, proglašena octikavim nego normalnima, i tek kada mu sadržaj octene kiseline bude veći od 1.5 ‰, da budu proglašena octikavim.

i) Glede upotrebljavanja Ebulioskopa Maligaud trebalo bi odrediti ili da budu sa strane državnih organa baždareni, ili da se pronadje koji novi stroj, kojim bi se radilo sigurnije i predusrelo raznim neprilikama vinske trgovine u pogledu gradacije.

II. Nastojati je osnovati što više vinarских zadruga, po uzoru prve dalmatinske vinarске zadruga u Bolu, te ih što obilnije državnim i zemaljskim sredstvima pripomagati i potaknuti na gradnju racionalnih kornoba i nabavu gospodarskih potrebština za uzorno vinarstvo.

III. Neka se vinarске zadruge oproste sasvim državnog poreza, te pokrajinskih i

općinskih prireza na prihodarinu, barem za prvih 10 godina poslovanja.

IV. Preporuča se, neka se daljnje sadjenje vinograda ograniči jedino na krajeve, neprikladne za druge kulture.

V. Umanjiti broj tipova vina, preporučujući sadidbu odabranih domaćih vrsti loze, prikladnih za pojedine krajeve, a koja davaju jaka vina za veliku trgovinu.

VI. Uvesti, a gdje-već postoji, proširiti gojidbu loza za izvažanje ranoga stolnoga groždja.

VII. Uputili Općine da se, prama odnosnom pokrajinskom zakonu, ne rani trganjem.

VIII. Neka, saslušavši mnijenje stručnih gospodarskih organa u pokrajini, zgodno preudesi naukovna osnova poljodjelske škole u Spljetu, u svrhu da bude posvećena veća pažnja vinogradarstvu, vinarstvu i uljarstvu, a osobito uzgoju vještih konobara, vinogradara i uljara, i da se udjele pripomoći za pohađanje uzorno uredjenih konoba.

Kako naši čitaoci iz ovoga mogu razabrati ima vrlo liepih tačaka, koje kad bi se stavile u djelo, mnogo bi doprinele našoj vinskoj trgovini.

Za izvedenje podpuno nekih tačaka, hoće se duže vremena, a da nam donesu koristi, ali to ne smeta. Glavno je, da se počne temeljito i temeljito nastavi, a mi ćemo za sada biti s tim zadovoljni.

Samo ne želimo, da ovi zaključci ostanu na karti, već tražimo, da se provedu a do obraza je onih, koji su ih prihvatili, da ga osvietlaju sebi, a tim narodu pomognu.

Na obranu značaja, vjere i narodne slobode

(Nastavak, vidi br. 36.)

Naš Preradović kaže: „domovino, da ti sjaješ nami je gorjeti“. Hoće se dakle za domovinu najpri značaja i žrtve. Ljubav, bez žrtve, ne vriedi ništa. Izgled nam naj-sjajnij, ljubav i žrtva na Golgoti, i povjest sviju naroda, koji su se žrtvovali za slobodu svoje domovine. A kamo li voditi borbu međjusobnu, te proti vjeri i svećenstvu! Svaki rodoljub, vjerskim osvjeđenjem proniknut, ne preda pred žrtvom. Ali tko ne ljubi Boga, ne čuti ga u srcu svome, kako može biti pripravan na ljubav, na žrtvu prama domovini? Bez Boga, bez vjere, presahne vrelo ljubavi, oslabi i gubi se moralna snaga u čovjeku, otupi čuvstvo dužnosti, propada u kalu koristi vremenite, pa napokon drži, da je i ludo žrtvovali se za domovinu. A to čujemo i vidimo svak-dano. Ta kako i neće, kad na svietu i nisu nego samo za uživati, a nema nagrade za žrtve i krjeposti! Tko će tada raditi i žrtvovati se za domovinu? Živa vjera u Boga i pravdi njegovoj, živa oživljujuća sviest sredjene ljubavi, pa i o dužnosti žrtve i junačke krjeposti, te uvjerenje, da će svi Bogu odgovarati za sve nepravde i silništva, pod drugim počinjena, to je trajno vrelo pravog rodoljublja. Na vjeru valja se junački osovititi, to je sigurna Arkimedova tačka, na kojoj ćemo najbolje poslužiti domovini. Inače vidit ćemo mi samo licumjeraca, koji će zvučnim riečima gledati da izkažu rodoljublje i slobodu, dočim će u

istinu samo raditi za svoju slavu, te da što bolje tove i podkože sebe i svoje.

Samo dakle ako se naš narod uzgoji kršćanskim duhom, imat ćemo pravih rodoljuba, izvrsnih gradjana, čestitih Hrvata, drugčije kukavica, podlih ulizica, spremnih da skuče glavu svoju pod svaki jaram, gdje im bude najviše izgledalo zobi, i jeftine kratke slave. Svaki narod ima onu vladu koju zaslužuje.

Tko se danas diže da brani biednu našu domovinu Hrvatsku, potlačenu od divljeg madjarskog samosilnika? Gdje je Evropa naobražena i slobodoumna, gdje Francuzka majka slobode, gdje slobodna Italija, gdje sinovi slobode, gdje pjesnici i književnici, koji su samo na službi slobode? Nitko ne-prosvjeduje proti tom robovanju naše braće pri sjajnom suncu XX. vieka, proti krvniku Hrvatske, nego sami kršćanski socijali u Austriji, a to uprav jer su kršćani, jer kršćansko čuvstvo njihovo ne može dopustiti, da bahati Azijat podiže robijašnicu u srcu Evrope. Eno nam katolici Njemačke, koji, jer su katolici, prosvjeduju i nedopuštaju, da ista njihova silna vlada varvarski postupa proti istim crncim Afrike, dočim slobodoumnjaci uljudne Evrope nastoje podjarmiti druge narode, uzdignuti se do unosnih visokih položaja u ime napredka i slobode, dok napokon profukaju milijune pučkog truda, jer nemaju vjere ni etičkog čuvstva u sebi, jer nisu kršćani. Dosta nam toga svjedoče stanoviti događaji najpače u Italiji i u Francuzkoj.

Nije moguće iznieti ovdje sve suvremene naše značajnike i druge slavne pokojnike koje nikakvi silni dušmanin, ni milom ni silom, nije mogao skrenuti sa puta pravde i istine u obrani svoje domovine, ali zato jer značaj njihov bio je prekaljen vjerskim čuvstvom, ustobočen na pravdi Boga velikoga; i stoga je ljubav njihova bila uvijek pripravna na svaku žrtvu, žrtvovali su se i radili samozatajno i skromno do smrti, ne za slavu svoju, nego na obranu svoje domovine. Druga sada struja, ali bezbožna struji nam od nekog doba, nadahnuta od Čeha Massaryka, koja ne grije nego smrzava svojim ledenim realizmom. Ali taj Massaryk, kako se bezbožno izrazuje u bečkom carevinskom vieću, o božanstvenom sinu nazaretske Dieve, tako na istom mjestu, poslie malo dana, izdajnički kao Čeh glasuje bez potrebe za drugunjemačku umjetničku Akademiju, proti svim slavenskim zastupnicim; dočim pravi Česi vode i moraju voditi tešku i očajnu borbu proti silnom Niemcu, i to za narodni obstanak. Te kako je Massaryk bezbožan, tako je postao i izdajnik naroda svoga. A drugčiji i biti nemože. Kako će dospjeti mladi pokretaši u Banovini, kojima je Massaryk veliki učitelj, kako ćete dovršiti Vi g. Smodlaka i Vaša za nevolju družba, to će se viditi pribrzo. Pamтите samo, da izdajnici, odkad je svieta i vieka, bili su uvijek bezbožci! (Sliedi.)

Sirotinske suze.

(doživljaji Tvrdka Ttvrtkovića.)

Potres.

— Jesi li, brate čuo, kako ovih dana s potresa nastada Italija? Mrtvih je na hiljarde i hiljade, a štete na milione, miljade.

— Jesam, žalostna im majka! Nu od čuti, a vidjeti — daleko je.

— Ili si bio?

— Niesam, ali sam ovih božičnih svetaca vidio u Ravnim Kotarima, a napose u skradinskoj občini . . .

— Ne reci. Pri ovoj gladinji, kuku i prekuku!

— Italiju srušio potres odozdo, a pučanstvo skradinske občine odozgo, s visoka.

— Hoće naša „visoka“ i „otčinska“ pod „domaćim sinom“!

— Za porez skinulo seljacima i Hrista. Golotići plač i lelek po Gačelezima, Čistimaloj, Čisti-velikoj, Ladjevcima i dalje.

— Kazuj, žalosti naša!

— Ergić Petru p. Butka, Lalić Spaseniju p. Stojana, Manojlović Todoru p. Todoru, Lalić Nikoli p. Milana, Samardžiji Gjuri p. Nikole, Popović Peši p. Gjure, Škarić Josi p. Cvitka, Lalić Vidu p. Gliše...

— I bracu!

— Da i bracu vida. Svakome od njih počeralo po vola, a Lalić ud. Ani p. Vuje bilo pognalo i dva, pa jednog svrnulo. A tko da ti ih nabroji! Lalić Obradu p. Alekse kravu, Lalić Gliši p. Todoru magare. Pak čuj. Lalić ud. Darinki pok. Toče ovršni organ Poreznog ureda odagnao vola, i noćju mu ga netko ukrao — tako veli on. Darinka sada bugari, a Porezni Ured ni da čuje.

— A je li čemu bio? Mora ga platiti.

— Da. Hoće! Ujeo vuk magare! Porezni ured preko ovršnog organa baca bacaniju na Marka Lalić p. Marka, u čijoj avliji bio vol u pohrani.

— Kakvi Marko Lalić! Nek Darinka ščepa preko suda Porezni Ured.

— Duše mi, i morala bi. Nije šale. Vô vriedio mužke glave 350 kruna, da ga brat bratu daje.

— A i sirotinski sud u Skradinu imao bi se postarati, jer Darinkin vô i nije bio, već njezine nejačadi, siročadi, kojima je sirotinski sud i otcem i majkom.

— Tabula Marko p. Jadre živi u zajednici sa Božicom ud. Ante Tabule, i siročadi. Svak za se plaća porez. Ipak ovršni organ obavio skupnu ovrhu, odagnao četiri ovce. Dvie su siročadi p. Ante, a jedine što imali.

— Gdje zakon, gdje pravica; gdje ljudstvo, gdje poštenje.

— Ostavi to na stranu, Toga je u sirotinje. Popović Peši p. Mirka odagnalo vola. Čovjek se udužio. Ne domakao pet kruna. Kumi da ga se uztrpi. Ne pomaže. Za pet kruna odnielo mu vreću vriednu 20.

— Šta je to sila?

— Sila! Bilać Luka p. Vranje i rondaš i zakleti poljar. Tabula Mate p. Pavla zakleti poljar, ovaj ima i staricu majku od 80 godina, a sliapa, ovršni organ pokupio im puške.

— Ta to je poljara alat, kao kopaču motika, a oraču plug.

— Rapi Todoru da će pognati prase. Ovršni organ predomislio se. Zaplienio i odnio ženi mu udov. Gladović sadak i pregaču.

— Odnio ga vrag, ta ona nije dužna na porezu. Hoće li se čuti?

— Bog visoko, kralj daleko, zemlja tvrda. Stielja Tome p. Pilipa jedvak izmilio

